

Streszczenie pracy doktorskiej

Karola Hilla

Twórczość Anthoniego van Noordta w kontekście działalności kompozytorskiej Jana Pieterszona Sweelincka i jego wybranych uczniów, z uwzględnieniem problematyki wykonawczej opracowań wariacyjnych opartych na melodiach psalmów oraz form fantazji.

Anthoni van Noordt był twórcą jednego z pierwszych drukowanych zbiorów organowej muzyki niderlandzkiej, wydanego w 1659 r. w Amsterdamie dzieła pt. *Tabulatuurboeck van Psalmen en Fantasyen*. Jedyny istniejący egzemplarz tego zbioru został odnaleziony w 2005 r. w Bibliotece Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

W niniejszej pracy wybrane kompozycje pochodzące ze zbioru *Tabulatuurboeck* zostały przedstawione na tle twórczości J. P. Sweelincka i jego najważniejszych północnoniemieckich uczniów: S. Scheidta i H. Scheidemanna. Takie ujęcie tematu pozwoliło dowieść, że w utworach A. van Noordta występują elementy stanowiące kwintesencję przemian stylistycznych następujących w muzyce organowej XVII wieku. Twórczość A. van Noordta została wpisana w niniejszej pracy w kontekst burzliwych dziejów konwersji kalwińskiej oraz będących konsekwencją tych wydarzeń – problematyki wykonywania muzyki organowej w Holenderskim Kościele Reformowanym.

Niderlandzka muzyka organowa XVII wieku była w dużej mierze twórczością improwizowaną, a utrwalone w zapisie kompozycje z tego okresu ujęto zaledwie w kilka zbiorów. Symboliczna jest również liczba pochodzących z tego terenu wskazówek wykonawczych dotyczących m.in. ornamentacji, rejestracji i figur retoryczno-muzycznych. Ze względu na te uwarunkowania w niniejszej pracy przedstawiono możliwości wykorzystania w utworach A. van Noordta wskazówek wykonawczych zamieszczonych w źródłach północnoniemieckich, które wywodzą się w dużej mierze z tradycji niderlandzkiej. Jednym z istotnych zagadnień pracy było uwypuklenie znaczenia figur retoryczno-muzycznych, których rola w muzyce wczesnego baroku jest często niedoceniana. Poruszona została również kwestia znaczenia wskazówek wykonawczych, które można odczytać z pierwodruku dzieła A. van Noordta. W pracy poruszono również zagadnienie dotyczące integracji elementów kompozycyjnych dzieła w celu wytworzenia odpowiedniego afektu utworu.

Praca składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na dwóch płytach CD oraz jego opisu. Dobór utworów zamieszczonych na płytach CD uwzględnia formy muzyczne zawarte w *Tabulatuurboeck*, czyli opracowania wariacyjne oparte na *cantus firmus*, oraz fantazje. Kompozycjami należącymi do pierwszej z wymienionych grup są: *Psalm 24*, *Psalm 50* oraz *Psalm 119* A. van Noordta, które zostały zestawione z *Wariacjami na temat chorału Wir glauben all' an einen Gott* S. Scheidta oraz z *Psalmem 36* i *Psalmem 116* J.P. Sweelincka. Drugą grupę kompozycji stanowią *Fantazje* A. van Noordta opatrzone numerami I, II i V, które znalazły się na płycie CD obok *Fantazji G1* J.P. Sweelincka. Swojego rodzaju łącznikiem między formami fantazji a utworami skomponowanymi na bazie *cantus firmus* jest zamieszczony w repertuarze dzieła artystycznego cykl *Magnificat VI Toni* Heinricha Scheidemanna. Nagranie całego programu zrealizowano na organach Hansa Scherera młodszego w kościele św. Stefana w Tangermünde w Niemczech.

Opis dzieła artystycznego został podzielony na sześć rozdziałów. **Rozdział pierwszy** zawiera informacje biograficzne dotyczące Anthoniego van Noordta, opis dzieła *Tabulatuurboeck van Psalmen en Fantasyen* oraz zarys historii muzyki niderlandzkiej XVI i XVII wieku. **Rozdział drugi** uwzględnia zagadnienia dotyczące roli organistów na tle praktyki muzycznej w kościele kalwińskim pod koniec XVI i w XVII wieku. W **rozdziale trzecim** znajduje się opis form muzycznych stosowanych przez A. van Noordta oraz analizy wybranych utworów kompozytora. **Rozdział czwarty** stanowi analizę dorobku muzycznego A. van Noordta w kontekście twórczości J.P. Sweelincka oraz jego wybranych uczniów – S. Scheidta i H. Scheidemanna. Najważniejsze informacje i wyniki analiz stylistycznych z rozdziałów I–IV zostały zebrane i uporządkowane w **rozdziale piątym**. Najobszerniejszą częścią opisu dzieła artystycznego jest **rozdział szósty**, który przedstawia sposób zastosowania wyników badań w utworach prezentowanych w nagraniu. Zawiera on również uzasadnienie wyboru programu dzieła artystycznego, instrumentu, na którym zostało ono zrealizowane oraz szczegółowy opis zastosowanych rejestracji.